

Estranys en el paradís

Una nova col·lecció de narracions de la veterana autora canadenca Alice Munro (Ontàrio, 1931) tornen a situar el lector a la vora de l'abisme. Fragilitat, vertigen i les marques d'una certa fallida vital en els personatges en són els principals ingredients.

Novel·la

PER PERE CALONGE

■ **Alice Munro** coneix la condició humana: aquesta és, si més no, la impressió que queda en llegir *Massa felicitat*. Perquè, de fet, l'acurat retrat psicològic dels seus personatges —dels femenins, en particular— és un dels elements més destacats de les narracions que integren el volum. Són dones, majoritàriament, les protagonistes d'aquests relats de prosa freda: l'interior complex, ple de revolts, de plects i de zones d'ombra, sobretot de dones. I, ben sovint, contraposades amb homes que —per oposició— apareixen retratats com individus simples, primaris. Servida per mitjà d'una prosa que talla i que situa el lector davant l'espill —com tota la gran literatura, de fet—, la idea d'aquella condició humana que hi traspua és realment desoladora.

Com tota la gran literatura, també, la de Munro indaga en l'esclatxa per tal de posar al descobert els factors que condicionen la vida dels personatges. Potser per això, al contrari del que és usual en molts contes contemporanis, les seues històries abracen períodes de

temps inopinadament llargs. L'efecte, sovint, és el d'una novel·la condensada, fins al punt que contenen més d'un fil argumental i més d'un nivell de ficció; i hi són habituals les el·lipses per encabir-les en el breu espai del conte. Històries de marques vitals, de casualitats i de causalitats, de fracassos. Vides desorientades, que no semblen tenir rumb, que busquen alguna cosa indeterminada sense trobar-la: amor, afecte o simplement atenció. I la literatura —el poder de les històries narra- des, si més no— i el joc entre ficció i realitat present d'una manera o d'una altra en la majoria dels relats.

Si quasi sempre les comparacions —com afirma el tòpic— són odioses, i ben sovint exagerades, el fet de dir que Munro és la **Txèkhov** canadenca

és una manera gràfica i bastant aproximada de situar-ne l'estirp literària. I podríem afegir-hi altres noms: **James Salter**, **Raymond Carver** o **Kjell Askildsen**, per exemple. Perquè hi comparteix la capacitat de mostrar una prosa d'aparença tranquil·la, quasi despreocupada; fins i tot d'una certa innocència.

I, en canvi, al mateix temps, de manera quasi imperceptible, furgar en llocs incòmodes i sovint terribles. Una atmosfera inquietant, una calculada ambigüitat, una prosa freda i aparentment senzilla: de sobte, però, ens hi topem amb una frase mig amagada; una frase breu, concisa, capaç d'introduir-se a l'estómac, produir-hi un daltabaix o il·luminar tota la narració.

Els personatges de *Massa felicitat* són infelïços: és una idea que es va forjant a la ment del lector a poc a poc, per condensació. Com molts altres grans narradors de les últimes dècades, l'autora parla d'éssers que es troben sols per més gent que els envolte; que busquen a les palpentes, amb poca traça, un contacte amb els al-

ALICE MUNRO
Massa felicitat
► Traducció de Dolors Udina
► CLUB EDITOR 1984, BARCELONA, 2010

tres. Uns personatges que l'autora situa sovint en una certa fallida vital; perfectament reconoscible, però, que el lector pot sentir en carn pròpia. Obsedits a viure una vida normal, malgrat tot. D'aquells a qui poques vegades ens referim com a herois, per més que es mostren capaços de sobreposar-se a decisions errònies, a l'adversitat com a companya de viatge, a les ferides de l'infortuni. Personatges corrents, però extraordinaris.

El recull pren el nom de l'última narració, que recrea la vida de la matemàtica i novel·lista russa **Sofia Kovalèvskaia**. Un conte molt més extens que la resta —pràcticament una *nouvelle*— i, paradoxalment, potser el més fluix del volum. Una tria curiosa, si més no, perquè la majoria són magnífiques peces de narrativa breu; i alguns com *Ficció*, *Forats-fondos*, *Radicals lliures* o *Joc de nenes*, simplement magistrals. O com *Dimensions*, que obre el volum i és probablement un dels millors. Una narració commovedora i d'una altíssima tensió continguda, que posa els pèls de punta a poc que es copsa el que hi ha sota aquella innocència aparent: «Tothom busca pertot la solució. Tenen el cap adolorit (de tant buscar). ¡Hi ha tantes coses que els empenyen i els feixen! Se'ls poden veure al rostre tots els blaus i totes les penes. Pateixen».

Quadern de travessia

Recull de textos de Josep Ballester, una prosa reposada i reflexiva, de qualitat, que convida a endinsar-se en el seu univers

Dietari

PER A. ZARAGOZÀ

■ «M'encarregue de les cartes mai no reclamades, d'aquella correspondència que per qualsevol causa no pot ser cursada ni tornada. No res. Igual que la vida o que l'escriptura. He dedicat molt de temps a un manuscrit sense cap motivació. O és molt possible que haja posat tot el lleu. No ho sé mai. Reescric i em reescric cada dia. Ômplic pàgines i pàgines grogues de cal·ligrafia indescifrabla. Després a la fi de la jornada les creme. Igual

que faig amb les cartes». He manllevat aquestes paraules de les primeres pàgines d'aquest llibre perquè defineixen el sentit final de la literatura i la relació de l'escriptor amb el fet literari, és a dir, amb la matèria de què es nodreix la literatura: la vida, escriure i reescriure-la com u s'escriu i es reescriu cada dia.

Les ulleres de Bartleby (Perifèric Ed. 2011) és un recull de textos diversos que el seu autor, **Josep Ballester**, ha volgut subtítular *Quadern de travessia* (2000-2002), amb què ens explica el sentit d'aquests escrits, i que constitueix una invitació a endinsar-nos en el seu univers literari par-

ticular. Un univers, sense dubte, d'una gran qualitat. I és que Ballester escriu amb una prosa reposada i reflexiva que va agafant forma a través dels diferents punts de vista amb què mira la realitat, transformant-la en un fet literari, singular i atractiu. Una prosa estotjada davall formes, pretesament diverses, com ara el dietari, el relat, o el viatge literari, bo i ser-ne una a soles: un assaig, petit, si més no uns breus apunts.

Els motius d'aquests escrits són igualment variats: un viatge a la Toscana, una lectura de **J. D. Salinger**, una pel·lícula de **Marlène D. o de Pasolini**, que tant se val; una obra de teatre, una imatge fugaç i sentida d'**Estellés**,

JOSEP BALLESTER
Les ulleres de Bartleby
► Coberta: Enrique Algarra
► PERIFÈRIC EDICIONS. 2011

de **Bernat Capó**; el record d'un temps llunyà, ranci i sordid, o la inquietant descoberta del diaca **Dogson** darrere **Lewis Carroll**, com Hyde darrere el doctor Jeckyll, o un concert a la seu valenciana; però, tot plegat, la vida, la vida que l'autor transcendirà en literatura, una literatura de poques línies però ben suggeridora.

Ens trobem, doncs, davant un *quadern de travessia* o *llibre de les anotacions*, uns apunts, si es vol, acurats i reescrits, en què l'interès de la seua lectura no estiga tant en què es conta sinó en com està contat. I ací, Ballester, té totes les de guanyar. I, com bé rebla l'autor, «l'escriptura configura el trajecte de la vida».

El silenci dels executors

Treball de veritable compromís ideològic sobre la memòria històrica i la desaparició de cossos humans del bàndol republicà

Novel·la

PER LLUÍS ALPERA

■ L'exercici per part dels escriptors d'escriure a quatre mans qualsevol matèria de creació literària és força complexa i arbitrària. Entre els nostres autors del País Valencià és més bé una rara avis. Potser que en el cas que ens ocupa, *El magma silenciós* de **Manel Garcia Grau i Vicent Pallarés**, la problemàtica col·laboració de tots dos ha estat marcada, a més, per la

prematura mort del primer, un escriptor de forta empenta intel·lectual, tant en la poesia com en la prosa i l'assaig, i que li ha tallat grans projectes que duia entre mans. Talment com explica Pallarés al pròleg, Garcia Grau li va deixar un munt de material entorn d'aquesta novel·la abans del seu traspàs (2006). Sembla que V. Pallarés davant la responsabilitat de la redacció final va trigar algun temps a enllestir-la i publicar-la.

El magma silenciós és una excel·lent novel·la de veritable compromís ideològic amb el tema tan espinós en la revisió de la memòria històrica i la troballa/les tro-

balles dels cossos humans desapareguts durant i després de la guerra civil, la major part dels quals corresponents al bàndol republicà. Sorprenentment, els autors d'aquesta novel·la varen emprendre el camí d'aquesta reivindicació abans que l'actual govern apro-

vés una llei de la memòria històrica que impulsava l'obertura de fosses i cossos soterrats, sovint en condicions inhumanes. La descoberta casual d'una d'aquestes fosses per un grup d'estudiants d'Història i membres d'una organització ecologista mostra el caràcter contestatari i solidari dels protagonistes encapçalats per M. Gràcia i V. Planelles. Els autors mateixos han volgut imbricar-se en l'esperit dels seus protagonistes facilitant-nos una pista immillorable: la inicial dels seus noms

M. GARCIA GRAU I V. PALLARÉS
El magma silenciós
► ONADA EDICIONS, BENICARLÓ, 2011, 167 PÀGS.

és la mateixa que la dels protagonistes: M. i V. Tant Garcia Grau com Pallarés aprofiten l'anècdota dramàtica de la descoberta de la fosa així com la reconstrucció històrica d'un dels morts, un brigadista internacional que deixa profundes arrels dins un llogaret per donar-nos una visió global de l'idealisme i de la generositat amb què aquest col·lectiu va defensar la República espanyola. Mai no podrem saber, en aquesta redacció conjunta, l'aportació de cadascun dels autors, però sí que podem afirmar que el resultat i el compromís de la literatura amb la història esdevé ben eficaç i coherent.